

جغرافیا و روابط انسانی، زمستان ۱۴۰۳، دوره ۷، شماره ۴، صص ۳۸-۲۱

سنجش تغییرات بازدید شهروندان از پارک های شهری در دوره های قبل از کرونا، کرونا و پساکرونا

حسین نظم فر^{۱*}، داود وفاداری کمارعلیا^۲

۱-استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران

۲-دانشجوی دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۵

چکیده

مناظر و فضاهای سبز شهری به ویژه پارک های شهری با ظهور و گسترش همه گیری کرونا تحت تاثیر قرار گرفته و در بسیاری نقاط مختلف جهان در طول دوران قرنطینه تعطیل شدند و سبب دوری شهروندان از این اماکن گردید، لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی تغییرات بازدید شهروندان از پارک های شهری در سه دوره مختلف قبل از همه گیری کرونا، همه گیری کرونا و پساکرونا می باشد. روش جمع آوری داده های مورد نیاز پژوهش از طریق منابع کتابخانه ای و پرسشنامه با ۹ سوال به وسیله توزیع در فضای مجازی بوده است. داده های حاصل از پرسشنامه به وسیله روش میانگین امتیازی بررسی شد و نتایج مورد نظر حاصل گردید. یافته های پژوهش نشان داد که دفعات مراجعه به پارک های شهری در دوران همه گیری کرونا نسبت به دوران قبل از آن به طور معنی داری کاهش یافته است اما در دوران پساکرونا این روند کاهشی متوقف شده و دوباره مراجعات افزایش یافته است، همچنین در ارتباط با دلایل مراجعه به پارک های شهری در دوران قبل و بعد از همه گیری کرونا جنبه تفریحی و گذران اوقات فراغت مهم ترین جنبه بوده ولی در دوران همه گیری کرونا جنبه آرامش روحی و روانی پر رنگ شده است.

کلید واژه ها: منظر شهری، فضاهای باز شهری، فضاهای سبز شهری، پاندمی

مقدمه

شهرها مراکز نوآوری و تولید ثروت هستند، اما همچنین نقاط مهم آلودگی هوا و صدا، اثرات جزیره گرمایی و کمبود فضای سبز محسوب می شوند که همگی برای سلامتی انسان مضر می باشند. آنها همچنین اکنون کانون کرونا هستند. شهرها سیستم های پیچیده ای می باشند و به دلیل مشاغل، اکوسیستم اجتماعی، رویدادها و فرصت های نامحدودی که ارائه می دهند جذاب به نظر می آیند (J. Nieuwenhuijsen, 2021).

نقش مفید فضاهای سبز شهری و قرار گرفتن در معرض محیط های طبیعی برای ساکنان شهر به طور گسترده ای شناخته شده و نشان داده شده است. برنامه ریزی شهری برای فضاهای سبز شهری نه تنها باید سلامت و رفاه ساکنان فعلی آنها را در نظر بگیرد، بلکه باید با چالش های نوظهور مانند رشد پویای جمعیت یا تغییرات آب و هوایی سازگار شود. اخیراً همه گیری کرونا رویکردهای فعلی را نسبت به برنامه ریزی فضاهای سبز شهری از نظر تضمین ایمنی ساکنان و در عین حال حفظ مزایا به چالش کشیده است. همه گیری ها در مقیاس بی سابقه ای یک خطر برای سلامتی بودند که بر جنبه های مختلف زندگی مردم، مانند الگوهای تحرک یا عادات تفریحی تأثیر گذاشتند و نیاز به فضاهای سبز شهری را ملموس تر کردند. تغییرات در استفاده از فضاهای سبز شهری و ادراک آنها که با اضطراب نسبت به بیماری های منتشر شده از طریق هوا تقویت می شود، برنامه ریزی فضاهای سبز شهری را پس از همه گیری به سمت شهرهای انعطاف پذیرتر و پایدارتر و تضمین سلامتی هدایت کرد (sikorska et al, 2023; Pan & Bardhan, 2022).

شرایط محیط زندگی افراد ممکن است با تأثیرات عاطفی و روانی همه گیری کرونا مرتبط باشد، به عنوان مثال، تعدادی از مطالعات نشان داده اند که فضای سبز شهری تأثیر مثبتی بر احساسات ساکنان دارد زیرا فرصت هایی را برای ساکنان فراهم می کند تا به طبیعت نزدیک شوند، استراحت کنند، ورزش های بدنی انجام دهند و جسم و ذهن خود را آرام کنند. فضای سبز شهری ممکن است در چنین مواقع غیرعادی تأثیرات زیادی را بر سلامت جسمی و روانی ساکنان بگذارد. در واقع، تعدادی از مطالعات گزارش کرده اند که فضای سبز کمک های مثبتی در ایجاد رفاه در طول همه گیری کرونا ارائه کرده است (Guo et al, 2022; Marchi et al, 2022).

در زمان همه گیری، اقدامات مهارتی نیز هر جنبه ای از زندگی افراد را مختل کرده است، به ویژه برای رفاه روحی و جسمی افراد، زیرا دور ماندن از محیط طبیعی ممکن است منجر به افسردگی شود. بنابراین، در طول همه گیری کرونا، فضاهای سبز شهری اساساً مهم می شوند زیرا می تواند خستگی ذهنی را کاهش دهد، حمایت اجتماعی و انسجام اجتماعی را افزایش دهد، حس اجتماعی را تقویت کند و استرس و روحیه ضعیف را برطرف نماید (Thompson et al, 2012; Beyer et al, 2014; Freeman & Eykelbosh 2020; Grahn & Stigsdotter, 2010; Ugolini et al, 2020; Zhai et al, 2022).

محدودیت‌های شدیدی در استفاده و دسترسی به فضاهای سبز شهری در سراسر جهان پس از ظهور همه‌گیری اعمال شد. این محدودیت‌ها روی سلامت روانی و جسمی مردم تاثیر گذاشته و اثرات منفی را ایجاد نموده است. در این راستا دسترسی به پارک‌های شهری به عنوان یکی از مسائل بزرگ در شهرها به دلیل بیماری همه‌گیر پدیدار شد (Honey-Ros'es et al, 2020; Addas & Maghrabi, 2022; Sainz-Santamaria et al, 2023; Xie et al, 2020). فضاهای سبز شهری نه تنها یک سرمایه‌گذاری برای بهداشت عمومی و اجتماعی محسوب می‌شوند، بلکه فرصتی برای به وجود آوردن تعادل دوباره در رابطه انسان با طبیعت به جهت حفاظت در مقابل همه‌گیری‌های احتمالی آینده در نظر گرفته می‌شوند. از طریق سرمایه‌گذاری در فضاهای سبز شهری، مزایای ایجاد شغل و غذا، ارتقای تنوع زیستی، کاهش گرمای شهری، ترسیب کربن احتمال دارد با مزایای سلامتی همراه باشد. محقق ساختن این مزایا نیاز به تغییر در موازنه تصمیم‌گیری به جهت ایجاد اهمیت در محافظت، افزایش و ارائه فضاهای سبز قابل قبول تر برای جوامع محلی می‌باشد. (وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۱). در مناطقی که استفاده از فضاهای سبز شهری ممنوع نبوده است، امکان دارد این اماکن نقش غیرمستقیم مهمی را در کاهش پیامدهای منفی پاندمی کرونا با ارائه فضایی جهت ملاقات، بازی و حرکت در فاصله ای ایمن ایفا کرده باشند. بنابراین، بررسی تاثیر همه‌گیری کرونا در مورد استفاده و نگرش نسبت به پارک‌های شهری ضروری به نظر می‌رسد (Addas & Maghrabi, 2022).

در راستای بررسی تاثیر همه‌گیری کرونا بر بازدید از پارک‌های شهری تحقیقاتی صورت گرفته که می‌توان به نتایج آن‌ها اشاره نمود؛ وفاداری کمارعلیا و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی به نام تاثیر همه‌گیری کووید ۱۹ بر میزان بازدید افراد جامعه از پارک‌های شهری به این نتیجه رسیدند که تعداد دفعات مراجعات به پارک‌های شهری در دوران همه‌گیری کرونا به طور معنی‌داری کاهش یافته است؛ همچنین میانگین امتیازی تعداد دفعات مراجعات به پارک‌های شهری قبل از دوران همه‌گیری کرونا، ۳/۴۴ به دست آمد که در مقایسه با میانگین امتیازی تعداد دفعات مراجعات به پارک‌های شهری در دوران همه‌گیری کرونا که برابر با ۲/۵۸ می‌باشد در حد قابل توجهی روند نزولی مراجعات به پارک‌های شهری را نشان می‌دهد؛ همچنین دلایل مراجعات به پارک‌های شهری در دوران همه‌گیری کرونا نشان می‌دهد که از جنبه تفریحی و اجتماعی پارک‌های شهری به شدت کاسته شده است. در نتیجه باید موانع و مشکلات حضور شهروندان در پارک‌های شهری رفع شده و این اماکن با شرایط همه‌گیری سازگار گردند. همچنین در تحقیقی دیگر به نام بررسی اثرات همه‌جا‌گیری (پاندمی) بیماری کووید ۱۹ بر میزان استفاده افراد ساکن در شهر تهران از فضاهای سبز و بوستان‌های عمومی: به کارگیری نتیجه بررسی در برنامه ریزی شهری محمودپور و عبدی دانشپور (۱۴۰۱) به این نتیجه رسیدند که یافته‌ها حاکی از کاهش انگیزه و استفاده مردم از بوستان‌ها در دوران همه‌گیری کرونا است. با این وجود، تمایل به استفاده از بوستان‌های محلی در طی همه‌گیری کرونا، بیش تر از بوستان‌های عمومی شهری و دیگر فضاهای سبز عمومی بوده است.

در تحقیقات مشابه دیگری که به بررسی اثرات همه گیری کرونا بر رابطه مردم با فضاهای سبز شهری پرداخته اند می توان به نتایج زیر اشاره نمود: ماری مورا و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیقی به نام فضاهای سبز و استرس در هنگام قرنطینه همه گیری کرونا: یک مطالعه موردی برای شهر مادرید به این نتیجه رسیدند که افراد دارای دسترسی به فضاهای سبز شهری در دوران همه گیری کرونا به خوبی توانستند بهتر از سایر افرادی که به این اماکن دسترسی پیدا نکردند، سطح استرس خود را کنترل نمایند. در تحقیق مشابه دیگر کویی و همکاران (۲۰۲۲) به نام استفاده از داده های رسانه های اجتماعی برای درک تأثیر همه گیری کرونا بر استفاده از فضای سبز شهری به این نتیجه رسیدند که؛

۱- نوع کاربری پارک و باغ عمومی پر بازدیدترین نوع فضاهای سبز شهری می باشد که ممکن است با بازماندن این مناطق در طول دوره قرنطینه مرتبط باشد.

۲- استفاده از فضاهای سبز شهری در مرکز لندن کاهش یافت و در سایر مناطق در طول قرنطینه کاهش یافت، که ممکن است مرتبط با محدودیت های دورکاری باشد.

۳- فعالیت ها به طور مثبت با فعالیت های بدنی مرتبط بودند شاید به عنوان یک ورزش روزانه

۴- در طی روزهای هفته به نسبت تعطیلات آخر هفته افراد زمان بیشتری را در فضاهای سبز شهری در مقایسه با دوران قبل از همه گیری کرونا سپری کردند.

در تحقیق تأثیر همه گیری کرونا بر استفاده و نگرش نسبت به جنگل های شهری و فضاهای سبز: کشف محرک های تغییر در بلژیک که توسط دا سچیو و همکاران (۲۰۲۱) انجام گرفته است به این نتیجه رسیدند که افراد با تحصیلات عالی در دوران همه گیری کرونا بازدید زیادی را از فضاهای سبز داشته اند اما شاخص های جمعیت شناختی بستگی به عوامل محیطی دیگر داشتند، همچنین وفاداری کمار علیا (۱۴۰۱) در تحقیقی دیگر به نام بررسی میزان رضایت شهروندان از پارک های شهری در شرایط پاندمی کووید ۱۹: یک نظرسنجی آنلاین به این نتیجه رسیدند که نقش پارک های شهری در کاهش استرس ناشی از پاندمی کووید ۱۹ با میانگین امتیازی ۳/۲ قابل توجه بوده و همچنین وجود تعداد مناسب پارک های شهری جهت کاهش تراکم جمعیتی با میانگین امتیازی ۱/۵ نشان از کمبود فضاهای سبز شهری می باشد. به طور کلی میتوان نتیجه گیری کرد که پارک های شهری نقش موثری در شرایط بحرانی همچون پاندمی را بر عهده دارند و باید دسترسی به آنها حفظ و تقویت شده و همچنین امکانات مورد نیاز این پارک های به جهت مناسب سازی آنها برای شرایط پاندمی افزایش یابد، تا رضایت شهروندان از این اماکن افزایش یابد. بررسی نتایج حاصل از تحقیقات مطابق موارد اشاره شده در متن بالا نشان دهنده تأثیر همه گیری کرونا بر بازدید و استفاده افراد جامعه از فضاهای سبز شهری دارد، این تحقیقات تغییرات بازدید از فضاهای سبز شهری در دوران همه

گیری کرونا و قبل از این دوران را بررسی نموده اند اما تحقیق حاضر در صدد سنجش تغییرات بازدید از پارک های شهری در دوران همه گیری کرونا نسبت به دوران قبل و بعد از آن (پساکرونا) می باشد.

مبانی نظری

فضاهای سبز شهری عناصر مهم شهرها می باشند. این فضاها بسیاری از فواید زیست محیطی و بهبود کیفیت زندگی افراد جامعه را فراهم می نمایند (Schindler et al, 2022). شهروندان از هر ملیتی قسمتی از اوقات فراغت خود را در فضاهای سبز می گذرانند. پارک های شهری مکان های سبز پرطرفداری نسبت به مناطق سبز غیر شهری می باشند و پارک های شهری توانایی افزایش انسجام اجتماعی دارند. پارک های شهری مکان هایی می باشند که در آن گروه های قومی گوناگون با هم ترکیب می شوند و با ارتباطات غیررسمی و گذرا می توانند محرک انسجام اجتماعی باشند. علاوه بر این، اهمیت دادن به پارک های شهری می تواند دلبستگی به این مکان ها را تسهیل نماید. پارک های شهری می توانند محلی حیاتی را فراهم گردانند که در آن تجربه های روزمره با افراد گوناگون به اشتراک گذاشته شده و مورد گفت و گو قرار گیرد. طراحی یک پارک، موقعیت مکانی آن و تصویر مردم از پارک در ترکیب با ویژگی های فرهنگی اقوام گوناگون، فرصت هایی را برای ارتباطات بین فرهنگی فراهم می نماید (peters et al, 2010).

بشر تلاش می نماید قابلیت های محیطی را با خواسته خود هم سو کند. به همین سبب طراحی و برنامه ریزی شهری به دلیل ارتباط داشتن با فضاهای عمومی و محیط اجتماعی این توانایی را دارد تا با تحول در قابلیت های محیطی آن را با خواسته های افراد جامعه به خصوص خواست برخوردارانی از سلامتی هماهنگ نماید (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۹). مطابق نظریه گرهارد ریشر به مجموعه فضاهای آزاد و سبزی که، درون محیط های شهری با اهدافی مشخص برنامه ریزی شده و عهده دار عملکردهای معین می باشند فضای سبز شهری گفته می شود. شاید بتوان روند کم رنگ شدن اهمیت فضای سبز را، در ارتباط با تبدیل نمودن زمین به یک کالای گران بها و سودآور در نظر گرفت. در صورتی که فضای سبز شهری در مجموعه زیر ساخت های اجتماعی قرار می گیرد، زمینی که باید فضای سبز روی آن احداث شود، در اکثریت موارد در اختیار مالکیت خصوصی می باشد. طراحی و معماری فضای سبز شهری در مفهوم فعلی آن علاوه بر پاسخگویی به خواست های زیباشناختی شهروندان، باید خواست های بهداشتی، زیست محیطی و روانی - اجتماعی جامعه را نیز پاسخ دهد. از دیدگاه محیط زیست فضای سبز شهری دربرگیرنده بخش جاندار ساخت کالبدی شهر می باشد. بنابراین هر زمانی اهمیت وجود فضای سبز شهری در شهرهایی که تمایل دارند، فرهنگ توسعه یافتگی خود را پرورش دهند و توسعه یافته شوند، به درستی ادراک گردد، منطق طراحی چنین بیان می نماید که میان بخش بیجان و جاندار ساختار کالبدی نوعی تعادل وجود داشته باشد. از طرفی ایجاد فضای سبز نمی تواند جدا از نیازهای جامعه شهری برنامه ریزی و طراحی شود. مناسب ترین محل برای تجدید قوای جسمی و روحی شهروندان فضاهای سبز و آزاد می باشند که برای تامین همین اهداف طراحی و برنامه ریزی شده باشند (بهرام سلطانی، ۱۳۹۸).

مواد و روش

روش تحقیق

این پژوهش با توجه به روش جمع آوری اطلاعات و مواد و روش ها از منظر غایت و هدف از نوع تحقیق کاربردی و از منظر ماهیت و روش از نوع تحقیق توصیفی می باشد.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل افرادی می گردد که در دوران قبل از همه گیری کرونا، دوره همه گیری کرونا و یا پساکرونا از پارک های شهری دیدار کرده و در این فضاها حضور یافته اند و مختص به یک محدوده خاص نبوده و پرسشنامه به طور عمومی در فضاهای مجازی پخش گردیده است.

نمونه و روش نمونه گیری

پرسشنامه بعد از تهیه و تنظیم و با روش نمونه گیری تصادفی ساده از تاریخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۵ تا ۱۴۰۱/۰۹/۱۵ به جهت در اختیار داشتن جامعه آماری متنوع و قابل توجه از طریق برخط و پیام رسان های مورد تایید در بین افراد مختلف از سراسر کشور پخش گردیده (وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۱، Lu & et al, 2020) و از پرسشنامه های دریافتی ۳۰۵ پرسشنامه قابل استفاده در پژوهش شناسایی شده و مورد بررسی قرار گرفت.

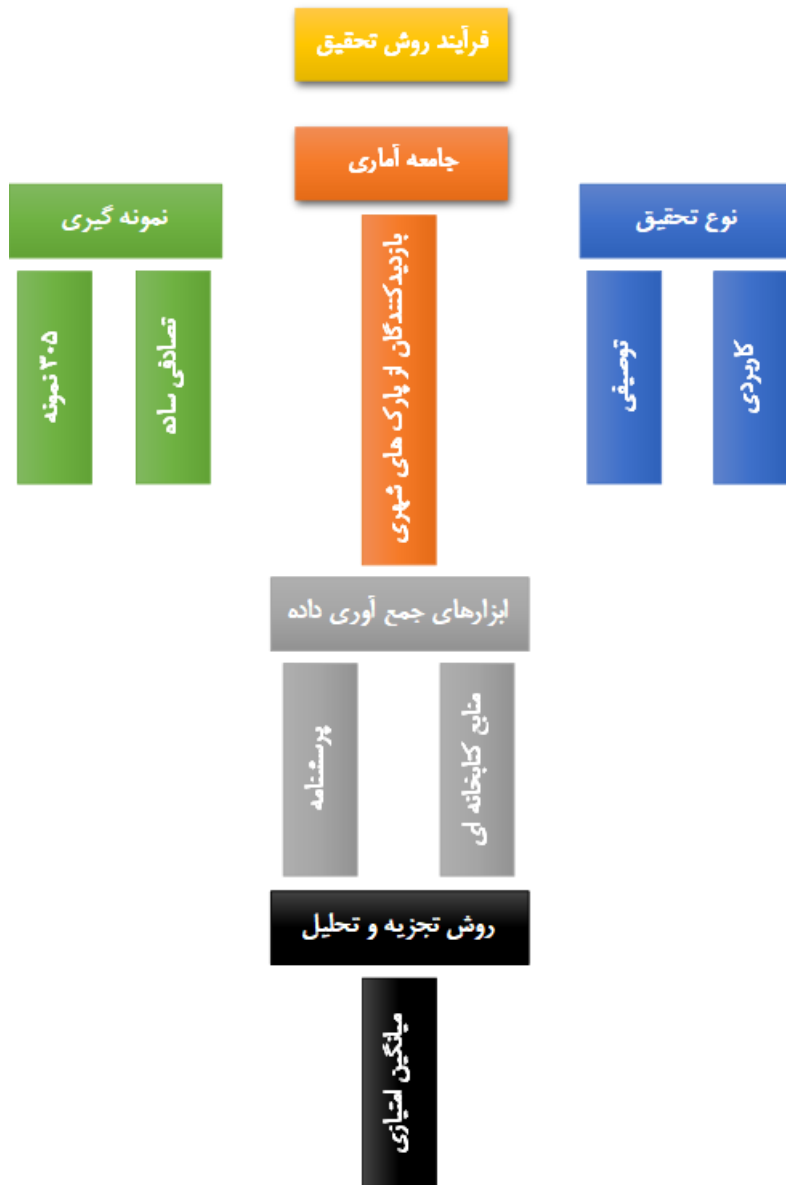
ابزارهای جمع آوری داده ها

در پژوهش حاضر از منابع کتابخانه ای همچون مقالات مرتبط و پرسشنامه استفاده گردید که نحوه پاسخگویی به سوالات پرسشنامه و هدف از آن در پرسشنامه درج شده بود، همچنین پرسشنامه مورد نظر از ۶ شاخص استراحت، ملاقات، توجه به طبیعت، تفریح، پیک نیک و سایر (وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۱) تشکیل گردید و برای هر شاخص یک سوال طرح شد و با سوالات دفعات مراجعه به پارک های شهری در مجموع ۹ سوال در پرسشنامه درج گردید. لازم به ذکر است سوالات از پرسشنامه های آماده در تحقیقات مشابه دیگر استفاده گردید تا از پایایی و روایی پرسشنامه اطمینان حاصل شود (وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۱، وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۱).

روش تجزیه و تحلیل داده ها

بعد از جمع آوری پرسشنامه ها داده های موجود در آن ها استخراج شده و فراوانی هر یک از گزینه های موجود در سوالات مشخص گردید، بعد از این فرآیند برای بررسی پاسخ های داده شده به گزینه های موجود (کاملا موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم) به ترتیب امتیاز (۴، ۳، ۲، ۱) اختصاص گردید، همچنین برای سوالات تعداد دفعات مراجعه به پارک های شهری به گزینه های موجود (مراجعه نداشتیم، یک بار در سال، یک بار در ماه، یک بار در هفته، دو بار و بیشتر در هفته) به ترتیب امتیاز (۱، ۲، ۳، ۴، ۵) تعلق گرفت. بعد از اعمال فرآیند میانگین گیری

مربوط به هر
گردید و با
سایر شاخص ها
نهایت جمع بندی
مذکور به طور
نتایج آورده
کمارعلیا و

امتیازی، امتیاز
شاخص مشخص
میانگین امتیازی
مقایسه شده و در
حاصل از فرآیند
کامل در بخش
شد(وفاداری
همکاران، ۱۴۰۱).

شکل ۱: فرآیند روش تحقیق

نتایج و بحث

بررسی داده های مستخرج از پرسشنامه در بخش آمار توصیفی نشان داد که از ۳۰۵ نفر شرکت کننده در پژوهش، ۱۳۸ نفر (۴۵ درصد) را مردان و ۱۶۷ نفر (۵۵ درصد) را زنان تشکیل داده اند که از این میان ۳۰ نفر (۱۰ درصد) کمتر از ۲۰ سال، ۱۰۱ نفر (۳۳ درصد) ۲۰ تا ۳۰ سال، ۸۶ نفر (۲۸ درصد) ۳۱ تا ۴۰ سال، ۴۳ نفر (۱۴ درصد) ۴۱ تا ۵۰ سال، ۳۷ نفر (۱۲ درصد) ۵۱ تا ۶۰ سال و ۸ نفر (۳ درصد) ۶۰ سال به بالا شامل می شدند، همچنین از نظر تحصیلات

۳۶ نفر (۱۲ درصد) زیر دیپلم، ۵۱ نفر (۱۷ درصد) دیپلم و فوق دیپلم، ۱۱۴ نفر (۳۷ درصد) لیسانس، ۷۶ نفر (۲۵ درصد) فوق لیسانس و ۲۸ نفر (۹ درصد) دکتری تخصصی بودند (مطابق جدول ۱).

جدول ۱: مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان

سن (سال)	تعداد	درصد
کمتر از ۲۰ سال	۳۰	۱۰
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۰۱	۳۳
۳۱ تا ۴۰ سال	۸۶	۲۸
۴۱ تا ۵۰ سال	۴۳	۱۴
۵۱ تا ۶۰ سال	۳۷	۱۲
۶۰ سال به بالا	۸	۳
جنسیت		
مرد	۱۳۸	۴۵
زن	۱۶۷	۵۵
تحصیلات		
زیر دیپلم	۳۶	۱۲
دیپلم و فوق دیپلم	۵۱	۱۷
لیسانس	۱۱۴	۳۷
فوق لیسانس	۷۶	۲۵
دکتری تخصصی	۲۸	۹

بررسی داده های مستخرج از پرسشنامه نشان داد که دفعات مراجعه به پارک های شهری با میانگین امتیازی ۳/۴ در دوران قبل از همه گیری کرونا (مطابق جدول ۲) کاهش معنی داری را در دوران همه گیری کرونا با میانگین امتیازی ۲/۲ تجربه کرده است (مطابق جدول ۳)، اما دفعات مراجعه به این اماکن در دوران پسا کرونا مجددا روند رو به افزایش را نشان داده و به میانگین امتیازی ۳/۱ رسیده است (مطابق جدول ۴) که بیان کننده رشد مثبت معنی دار دفعات مراجعه شهروندان به پارک های شهری در دوران پسا کرونا می باشد.

جدول ۲. تعداد مراجعات به پارک های شهری در دوران قبل از همه گیری کرونا

امتیاز	درصد	تعداد	مراجعات
۱	۰	۰	مراجعه نداشتیم
۲	۲۵	۷۵	یک بار در سال
۳	۲۵	۷۶	یک بار در ماه
۴	۳۳	۱۰۱	یک بار در هفته
۵	۱۷	۵۳	دو بار و بیشتر در هفته
	۳/۴		میانگین امتیازی

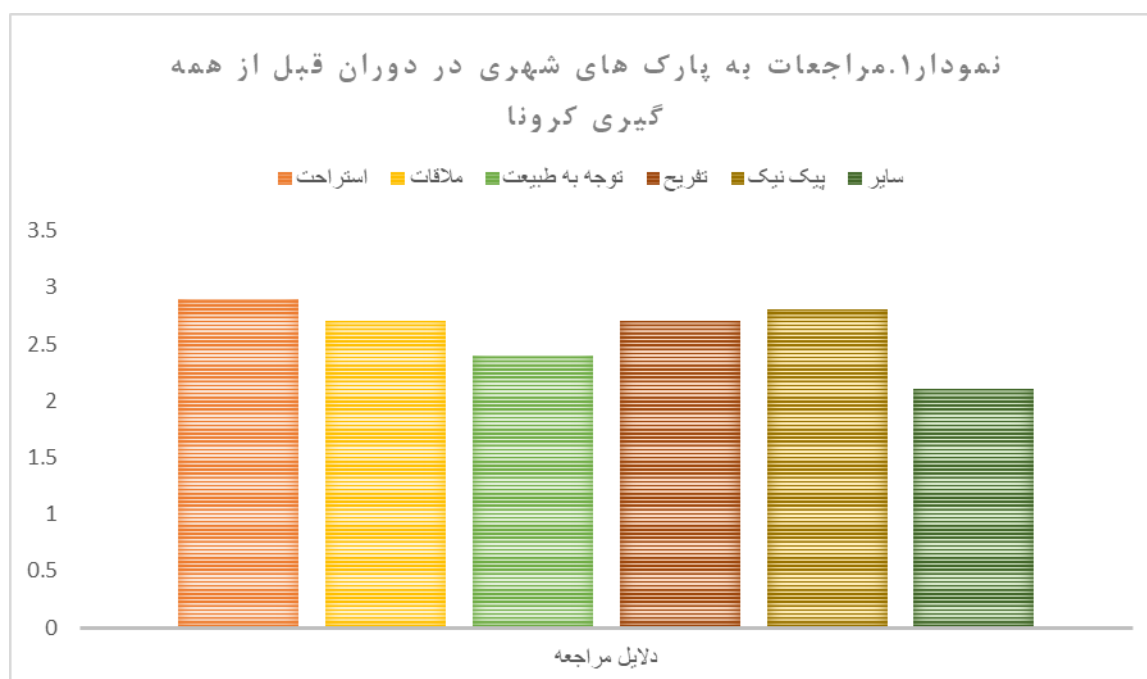
جدول ۳. تعداد مراجعات به پارک های شهری در دوران همه گیری کرونا

امتیاز	درصد	تعداد	مراجعات
۱	۲۷	۸۴	مراجعه نداشتیم
۲	۳۰	۹۳	یک بار در سال
۳	۳۴	۱۰۳	یک بار در ماه
۴	۷	۲۰	یک بار در هفته
۵	۲	۵	دو بار و بیشتر در هفته
	۲/۲		میانگین امتیازی

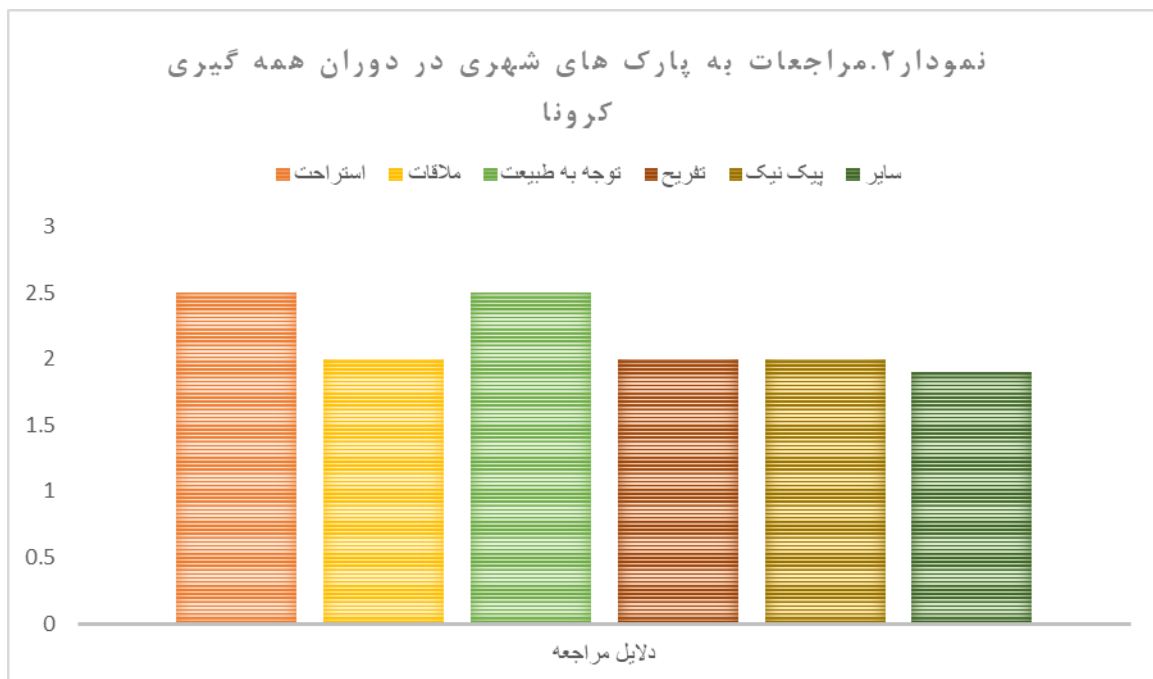
جدول ۴. تعداد مراجعات به پارک های شهری در دوران پسا کرونا

امتیاز	درصد	تعداد	مراجعات
۱	۱۱	۳۲	مراجعه نداشتم
۲	۲۰	۶۱	یک بار در سال
۳	۲۵	۷۶	یک بار در ماه
۴	۴۱	۱۲۶	یک بار در هفته
۵	۳	۱۰	دو بار و بیشتر در هفته
	۳/۴		میانگین امتیازی

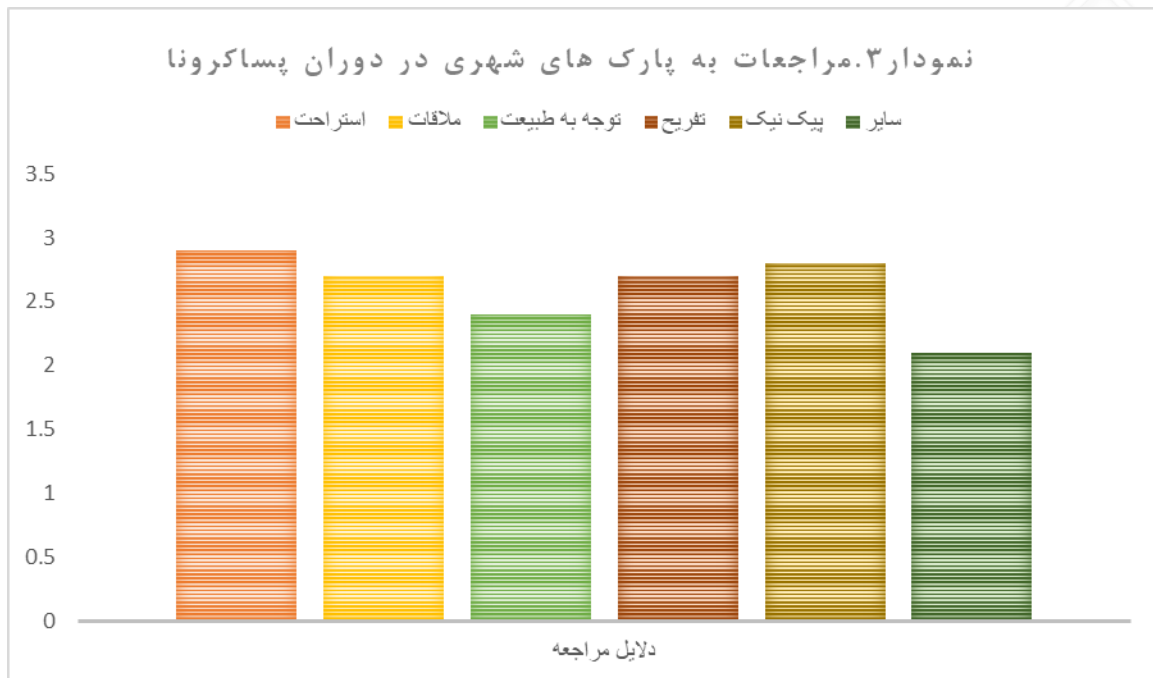
بررسی دلایل مراجعه به پارک های شهری در دوران قبل از همه گیری کرونا نشان داد که استراحت با میانگین امتیازی ۲/۹، پیک نیک با میانگین امتیازی ۲/۸، ملاقات و تفریح با میانگین امتیازی ۲/۷، توجه به طبیعت با میانگین امتیازی ۲/۴ و سایر با میانگین امتیازی ۲/۱ به ترتیب از مهم ترین تا کم اهمیت ترین دلایل مراجعه به این اماکن محسوب می شدند. دلایل شهروندان در این دوره به طور کلی در حیطه گذران اوقات فراغت قرار می گیرد (مطابق نمودار ۱).

بررسی دلایل مراجعه به پارک های شهری در دوران همه گیری کرونا نشان داد که استراحت و توجه به طبیعت با میانگین امتیازی ۲/۵، ملاقات، تفریح و پیک نیک با میانگین امتیازی ۲ و سایر با میانگین امتیازی ۱/۹ به ترتیب از مهم ترین تا کم اهمیت ترین دلایل مراجعه به این اماکن محسوب می شدند. همانطور که ارقام نشان می دهند می توان بیان کرد دلایل مراجعه شهروندان به پارک های شهری در این دوره به طور کلی در حیطه کسب آرامش و کاهش استرس بوده و جنبه های تفریحی دلایل مراجعه کاهش معنی داری را نسبت به دوره قبل از همه گیری کرونا نشان می دهند (مطابق نمودار ۲).

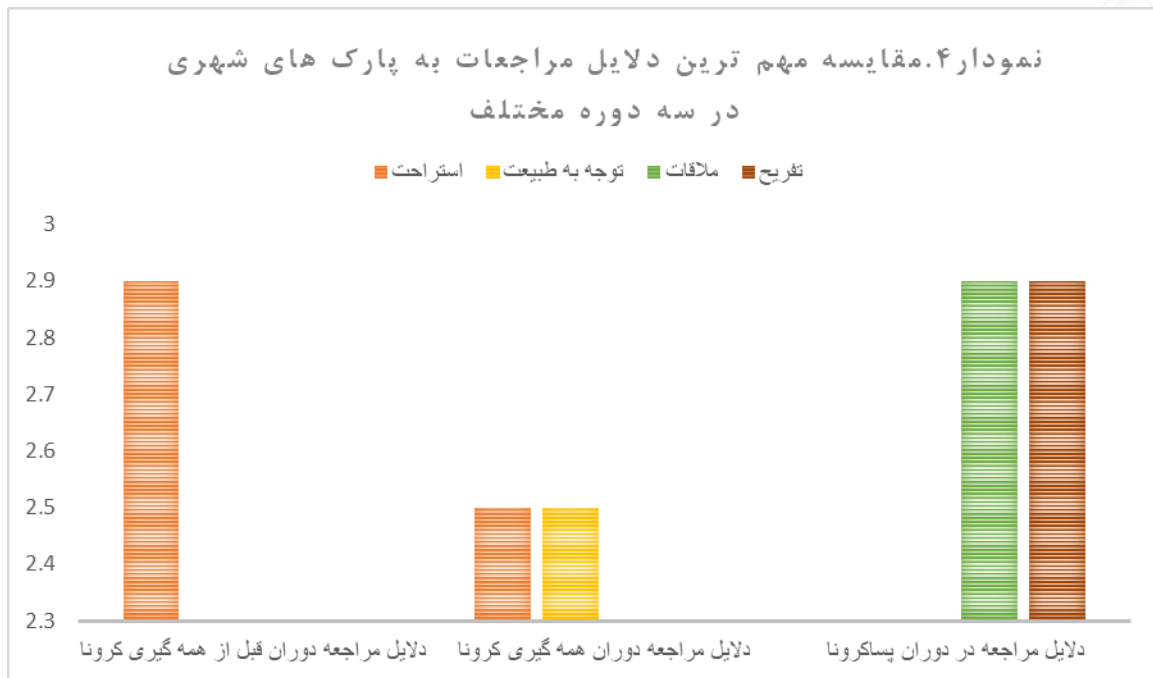

بررسی دلایل مراجعه به پارک های شهری در دوران پساکرونا نشان داد که ملاقات و تفریح با میانگین امتیازی ۲/۹، پیک نیک با میانگین امتیازی ۲/۸، استراحت با میانگین امتیازی ۲/۷، توجه به طبیعت با میانگین امتیازی ۲/۵ و سایر با میانگین امتیازی ۲/۲ به ترتیب از مهم ترین تا کم اهمیت ترین دلایل مراجعه به این اماکن محسوب می شوند. همانطور که ارقام نشان می دهند می توان بیان کرد دلایل مراجعه شهروندان به پارک های شهری در این دوره به طور کلی مجدداً در حیطه گذران اوقات فراغت قرار گرفته و جنبه ی ارتباطات و تعاملات اجتماعی افزایش معنی دار و چشمگیری را نسبت به دوره قبل نشان می دهد (مطابق نمودار ۳).

در بررسی نتایج حاصل از پرسشنامه در بخش دلایل مراجعه به پارک های شهری مشخص گردید که مراجعه جهت استراحت با میانگین امتیازی ۲/۹ در دوران قبل از همه گیری کرونا، مهم ترین دلیل مراجعه به پارک های شهری بوده است، در دوران همه گیری کرونا مراجعه به پارک های شهری جهت استراحت و توجه به طبیعت با میانگین امتیازی ۲/۵ در ابتدای فهرست دلایل مراجعه به این اماکن قرار گرفتند و در دوران پسا کرونا، ملاقات و تفریح با میانگین امتیازی ۲/۹ مهم ترین دلایل شهروندان در مراجعه به پارک های شهری به حساب آمدند.

به طور کلی می توان بیان نمود در بخش دلایل مراجعه به پارک های شهری مشخص گردید که مراجعه جهت استراحت با میانگین امتیازی ۲/۹ در دوران قبل از همه گیری کرونا، مهم ترین دلیل مراجعه به پارک های شهری بوده است، در دوران همه گیری کرونا مراجعه به پارک های شهری جهت استراحت و توجه به طبیعت با میانگین امتیازی ۲/۵ در ابتدای فهرست دلایل مراجعه به این اماکن قرار گرفتند و در دوران پسا کرونا، ملاقات و تفریح با میانگین امتیازی ۲/۹ مهم ترین دلایل شهروندان در مراجعه به پارک های شهری محسوب شدند (مطابق نمودار ۴).

نتایج حاصل از پژوهش با نتایج سایر پژوهش های مشابه داخلی و خارجی همخوانی دارد چنان که در تحقیقی به نام تأثیر همه گیری کووید ۱۹ بر میزان بازدید افراد جامعه از پارک های شهری مشخص شد که دفعات مراجعه به پارک های شهری در دوران همه گیری کرونا کاهش معنی داری را به خود دیده است و همچنین از جنبه تفریحی و اجتماعی مراجعه به پارک های شهری در این دوره به شدت کاسته شده است (وفاداری کمارعلیا و همکاران، ۱۴۰۱)، یا در تحقیقی دیگر به نام استفاده از فضای سبز شهری در زمان استرس: مطالعه موردی در طول همه گیری کرونا در بریزبن، استرالیا نشان داده شد که در طول همه گیری کرونا جنبه رفاه عمومی و آرامش روانی و جسمی استفاده از پارک های شهری نسبت جنبه های دیگر آن پر رنگ شده است (Espinola et al, 2021)، همچنین در تحقیقی دیگر به نام ابعاد انسانی زیرساخت آبی و سبز شهری در طول یک بیماری همه گیر مطالعه موردی مسکو (روسیه) و پرت (استرالیا) مشخص شد که از دلایل کاهش مراجعات به پارک های شهری در دوران همه گیری کرونا توزیع نابرابر فضاهای سبز شهری در سطح شهر می باشد (Dushkova et al, 2021).

مجددا جنبه تفریحی و گذران اوقات فراغت با تمایل به افزایش تعاملات و ارتباطات اجتماعی شاخص ترین جنبه مراجعه به این اماکن محسوب شده و ملاقات، تفریح، پیک نیک و استراحت مهم ترین دلایل مراجعه به پارک های شهری معرفی گردیدند.

به طور کلی می توان بیان کرد که همه گیری کرونا بر روند و دلایل مراجعات به پارک های شهری تاثیر چشمگیر و قابل توجهی را گذاشته بوده و این اثرات با کاهش گسترش این بیماری در سطح جامعه روند نزولی به خود گرفته است و دفعات و دلایل مراجعه به پارک های شهری در حال بازگشت به شرایط دوران قبل از همه گیری کرونا می باشد. همچنین قابل ذکر است که برنامه ریزان و طراحان شهری برای افزایش میزان استفاده و مراجعه شهروندان به فضاهای سبز شهری و به ویژه پارک های شهری در شرایط همه گیری باید اقدامات لازم را انجام دهند تا در کنار افزایش سرانه فضاهای سبز شهری، مناسب سازی این اماکن برای شرایط همه گیری نیز صورت گیرد.

منابع

- بهرام سلطانی، ک. ۱۳۹۸، محیط زیست، جلد دوم، چاپ دوم، انتشارات شهیدی، ۲۳۸ص.
- عظیمی، ا. ستارزاده، د. بلیلان، ل. عبدالله زاده طرف، ا. فرامرزی اصلی، م. ۱۳۹۹، ارزیابی تأثیر عوامل کالبدی-محیطی فضاهای عمومی بر سلامت روان شهروندان (مطالعه مورد: شهر اردبیل) نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۵۹، ۳۰۷-۳۱۹.
- محمودپور، ی، عبدی دانشپور، ز. ۱۴۰۱. بررسی اثرات همه‌جاگیری (پاندمی) بیماری کووید ۱۹ بر میزان استفاده افراد ساکن در شهر تهران از فضاهای سبز و بوستان‌های عمومی: به‌کارگیری نتیجه بررسی در برنامه‌ریزی شهری. نامه معماری و شهرسازی، ۱۵(۳۶)، ۹۶-۷۵.
- وفاداری کمارعلیا، د. پودینه قزاقی، پ. کافی، م. ۱۴۰۱، تاثیر همه گیری کووید ۱۹ بر میزان بازدید افراد جامعه از پارک های شهری، پدافند غیرعامل، ۱۳(۴)، ۷۷-۸۳.
- وفاداری کمارعلیا، د. کافی، م. خان سفید، م. ۱۴۰۱، بررسی عوامل بازدارنده افراد جامعه از حضور در پارک های شهری در دوران پاندمی کووید ۱۹، علوم باغبانی، ۳۷(۱)، ۲۳۱-۲۴۳.
- وفاداری کمارعلیا، داود. (۱۴۰۱). بررسی میزان رضایت شهروندان از پارک های شهری در شرایط پاندمی کووید ۱۹: یک نظرسنجی آنلاین. جغرافیا و روابط انسانی، ۵(۳)، ۴۳-۳۱.

Addas, A., Maghrabi, A., 2022. How did the COVID-19 pandemic impact urban green spaces? A multi-scale assessment of Jeddah megacity (Saudi Arabia), *Urban Forestry & Urban Greening*, 69, 127493.

Cui, N., Malleson, N., Houlden, V., Comber, A., 2022, Using social media data to understand the impact of the COVID-19 pandemic on urban green space use, *Urban Forestry & Urban Greening*, 74, 127677.

da Schio, N., Phillips, A., Fransen, K., Wolff, M., Haase, D., Krajter Ostoić, S., Zivojinovic, I., Vuletić, D., Derks, J., Davies, C., Laforteza, R., Roitsch, D., Winkel, G., De Vreese, R., 2021, The impact of the COVID-19 pandemic on the use of and attitudes towards urban forests and green spaces: Exploring the instigators of change in Belgium, *Urban Forestry & Urban Greening*, 65, 127305.

Dushkova, D., Ignatieva, M., Hughes, M., Konstantinova., Vasenev, V., Dovletyarova, E. (2021). Human Dimensions of Urban Blue and Green Infrastructure during a Pandemic. Case Study of Moscow (Russia) and Perth(Australia), *Sustainability*, 13, 1-24.

Espinola, V., Castro, A., Amano, T., Fielding, K., Ying, R.. 2021. Urban green space use during a time of stress: A case study during the COVID-19 pandemic in Brisbane, Australia, *People and Nature*, 3, 597-609.

Freeman, Sh., Eykelbosh, A., 2020, COVID-19 and outdoor safety: Considerations for use of outdoor recreational spaces, *National Collaborating Centre for Environmental Health*, 1-15.

Grahn, P., K Stigsdotter, U., 2010. The relation between perceived sensory dimensions of urban green space and stress restoration, *Landscape and urban planning*, 94 (4), 264-275.

Guo, X., Tu, X., Huang, G., Fang, X., Kong, L., Wu, J., 2022, Urban greenspace helps ameliorate people's negative sentiments during the COVID-19 pandemic: The case of Beijing, *Building and Environment*, 223, 109449.

Honey-Rosés, J., Anguelovski, I., K. Chireh, V., Daher, C., Bosch, C., S. Litt, J., Mawani, V., K. McCall, M., Orellanai, A., Oscilowicz, E., Sánchez, U., Senbel, M., Tan, X., Villagomez, E., Zapata, O., 2021, The impact of COVID-19 on public space: an early review of the emerging questions – design, perceptions and inequities, *Cities & Health*, 5, 263-279.

J. Nieuwenhuijsen, M., 2021, New urban models for more sustainable, liveable and healthier cities post covid19; reducing air pollution, noise and heat island effects and increasing green space and physical activity, *Environment International*, 157, 106850.

Lu, Y., Zhao, J., Wu, X., Lo, S. (2021). Escaping to nature during a pandemic: a natural experiment in Asian cities during the COVID-19 pandemic with big social media data, *Science of the total environment*, 21, 1-34.

M. M. Beyer, K., Kaltenbach, A., Szabo, A., Bogar, S., Javier Nieto, F., M. Maleck, K., 2014, Exposure to Neighborhood Green Space and Mental Health: Evidence from the Survey of the Health of Wisconsin, *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 3453-3472.

Marchi, V., Speak, A., Ugolini, F., Sanesi, G., Carrus, G., Salbitano, F., 2022, Attitudes towards urban green during the COVID-19 pandemic via Twitter, *Cities*, 126, 103707.

Maury-Mora, M., Gomez-Villarino, M., Varela-Martínez, C., 2022, Urban green spaces and stress during COVID-19 lockdown: A case study for the city of Madrid, *Urban Forestry & Urban Greening*, 69, 127492.

Pan, J., Bardhan, R., 2022, Evaluating the risk of accessing green spaces in COVID-19 pandemic: A model for public urban green spaces (PUGS) in London, *Urban Forestry & Urban Greening*, 74, 127648.

Peters K, Elands B, Buijs A. 2010. Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion, *Urban forestry & urban greening* 9 (2), 93-100.

Sainz-Santamaria, J., Moctezuma, D., L. Martinez-Cruz, A., S. T´ellez, E., Contesting views on mobility restrictions in urban green spaces amid COVID-19—Insights from Twitter in Latin America and Spain, *Cities*, 132, 104094.

Schindler M, Texier M, Caruso G. 2022. How far do people travel to use urban green space? A comparison of three European cities , *Applied Geography*, 141, 102673

Sikorska, D., Wojnowska-Heciak, M., Heciak, J., Bukowska, J., Łaskiewicz, E., J. Hopkins, R., Sikorski, P., 2023, Rethinking urban green spaces for urban resilience. Do green spaces need adaptation to meet public post-covid expectations?, *Urban Forestry & Urban Greening*, 80, 127838.

Ugolini, F., Massetti, L., Calaza-Martínez, P., Carinanos, P., Dobbs, C., Ostoić, S.K., et al., 2020. Effects of the COVID-19 pandemic on the use and perceptions of urban green space: an international exploratory study. *Urban For. Urban Green.* 56, 126888.

Ward Thompson, C., Roe, J., Aspinall, P., Mitchell, R., 2012, More green space is linked to less stress in deprived communities: Evidence from salivary cortisol patterns, *Landscape and Urban Planning*, 105, 221-229.

Xie, J., Luo, Sh., Furuya, K., Sun, D., 2020. Urban Parks as Green Buffers During the COVID-19 Pandemic, *Sustainability*, 12, 1-17.

Zhai, W., Yue, H., Deng, Y., 2022. Examining the association between urban green space and viral transmission of COVID-19 during the early outbreak, *Applied Geography*, 147, 102768.